

University of Groningen

Fort Dixie

Zwiers, M.

Published in:
Vrede en Veiligheid. Tijdschrift voor internationale vraagstukken

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2008

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):
Zwiers, M. (2008). Fort Dixie: het Zuiden en het Amerikaanse buitenlandse beleid in de twintigste eeuw. *Vrede en Veiligheid. Tijdschrift voor internationale vraagstukken*, 37(2), 212-235.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Fort Dixie: het Zuiden en het Amerikaanse buitenlandse beleid in de twintigste eeuw

MAARTEN ZWIERS*

In de Amerikaanse maatschappij hebben de zuidelijke staten gedurende lange tijd een uitzonderingspositie ingenomen. Slavernij, het verlies van de Burgeroorlog, armoede en segregatie plaatsten het Zuiden buiten de dominante cultuur van de Verenigde Staten. Desondanks oefenen zuidelijke politici van oudsher een grote invloed uit op het beleid van de federale regering. Dit heeft belangrijke gevolgen gehad voor de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten. Het regionale verleden, waarin eer en geweld centraal stonden, vormde de basis waarop zuiderlingen hun ideeën ten aanzien van het buitenlandbeleid baseerden. Daarnaast speelden binnenlandse ontwikkelingen een belangrijke rol. Zo werd de opkomst van de burgerrechtenbeweging in het kader van de Koude Oorlog geplaatst en droegen toenemende defensie-uitgaven in de regio bij aan de promilitaire houding van het Zuiden. Deze dynamiek resulteerde in een conservatieve ideologie met een nadruk op unilateraal en agressief handelen op het toneel van de buitenlandse politiek.

Inleiding

Op 28 juni 2005 reisde president Bush naar North Carolina om daar de troepen van Fort Bragg toe te spreken. "We know that if evil is not confronted, it gains in strength and audacity, and returns to strike us again," zei de president. "We know that when the work is hard, the proper response is not retreat, it is courage."¹ De strijd tegen het terrorisme had North Carolina bijzonder hard getroffen. Van de

1.930 Amerikanen die op dat moment in Irak en Afghanistan waren gesneuveld, kwamen meer dan 230 soldaten van bases in North Carolina, 12 procent van het totale aantal Amerikaanse oorlogsslachtoffers. De vele doden en gewonden hebben het maatschappelijk leven in veel gemeenschappen in de staat totaal ontwricht. Daarnaast heeft een aantal schandalen verbonden met de *War on Terror* het imago van North Carolina geen goed gedaan. Luchtvaartbedrijven

* Drs. M. Zwiers studeerde Geschiedenis en American Studies aan de Rijksuniversiteit Groningen en Southern Studies aan de University of Mississippi. Momenteel is hij verbonden aan de sectie Eigentijdse Geschiedenis van de Rijksuniversiteit Groningen.

uit de staat zijn beschuldigd van het uitvoeren van zogenaamde martelvluchten in opdracht van de CIA. De omstreden werkwijze van het uit North Carolina afkomstige beveiligingsbedrijf Blackwater in Irak heeft ook voor de nodige controverse gezorgd. Naar alle waarschijnlijkheid was het dan ook geen toeval dat de president juist Fort Bragg had uitgekozen om de militairen en de natie een hart onder de riem te steken.²

Desondanks blijft North Carolina zich profileren als 'The Nation's Most Military Friendly State'. Net als veel andere zuidelijke staten probeert North Carolina militaire investeerders aan te trekken. De permanente staat van oorlog waarin de Verenigde Staten op dit moment verkeren wordt door sommigen gezien als een situatie die bijzonder gunstig is voor economische ontwikkeling. Met het oog hierop werd in december 2006 de oprichting van de North Carolina Military Foundation aangekondigd, een organisatie geleid door ex-officieren en gericht op het binnenhalen van lucratieve defensiecontracten. "We intend to nurture and grow a defense industry economic presence in North Carolina," stelde luitenant-gouverneur Beverly Perdue. "This military presence is significant and strong. I'm working with the North Carolina Military Foundation and others to make it an even bigger part of our future."³ Als politiek vertegenwoordiger staat Perdue overigens

niet alleen in haar toewijding aan het militair-industriële complex in de Verenigde Staten. Een groot deel van haar zuidelijke collega's in Washington staat te boek als havik. Volgens een rapport van het Institute for Southern Studies behoort 58 procent van de politici uit het Zuiden tot de groep Congresleden die zich het sterkst inzet voor onder meer het verlengen van de missie in Irak, het stimuleren van wapenverkoop en de oppositie tegen de Verenigde Naties.⁴

Dit artikel tracht de typisch zuidelijke positie ten aanzien van defensie en buitenlands beleid vanuit historisch perspectief nader te verklaren. Hierin staat de volgende vraag centraal: wat zijn de regionale grondslagen van deze pro-militaire, unilaterale houding, hoe heeft deze zich gedurende de twintigste eeuw ontwikkeld en wat is de invloed hiervan geweest op de Amerikaanse buitenlandse politiek? Binnen de Amerikaanse maatschappij heeft het Zuiden lange tijd een uitzonderingspositie ingenomen. "Certainly, the South has been the region most often the exception to the American rule, and would-be generalizers have often run aground on its peculiarities," aldus socioloog John Shelton Reed. "Enough have tried to chart a course through this puzzling province to justify amply its frequent characterization as the most studied region in the world."⁵ Groot-schalige slavernij, de nederlaag in de Burgeroorlog, de daaropvol-

gende Reconstructie, het welhaast feodale pachtsysteem in de zuidelijke landbouw en raciale segregatie zijn de belangrijkste elementen die de regio gedurende een lange periode in de Amerikaanse geschiedenis buiten de nationale *mainstream* hebben geplaatst.⁶ Hoewel over deze onderwerpen in de loop der jaren veel is geschreven, is er zelden een link gelegd tussen de specifieke regionale cultuur van het Zuiden en de effecten hiervan op het Amerikaanse internationale beleid. In 1965 verscheen *The Southerner and World Affairs* van politicoloog Alfred Hero en in 2002 publiceerde historicus Joseph Fry het overzichtswerk *Dixie Looks Abroad*, dat de zuidelijke respons en de effecten hiervan op de buitenlandpolitiek van de Verenigde Staten behandelt. Dit artikel bouwt op deze twee werken voort. In het eerste deel wordt een aantal gebeurtenissen en factoren besproken die een grote invloed hebben gehad op de ontwikkeling van de zuidelijke cultuur. In het tweede deel wordt vervolgens de verbinding gelegd tussen deze cultuur en de vorming van Amerikaans beleid ten opzichte van defensie en het buitenland gedurende de twintigste eeuw.

Regionale afkomst en identiteit kunnen een belangrijke verklaring zijn voor het ontstaan van een bepaalde vorm van politieke besluitvorming. "Among those great, all-encompassing themes that scholars have elaborated on in an attempt

to interpret American history, none is perhaps more pregnant with implications than sectionalism," zo stelt Edward Chester in zijn *Sectionalism, Politics, and American Diplomacy*. "A survey of those key issues that have divided the American people over extended periods of time reveals that few, if any, have not been touched by this phenomenon, to at least a limited degree; many issues, in fact, have been tied to it to the extent that a proper understanding of them is not possible without extended references to sectionalism."⁷ Ondanks het feit dat regionale identiteit in veel gevallen van groot belang is in het beter begrijpen van uiteenlopende vraagstukken op het gebied van Amerikaanse politiek, is het uiteraard geen alomvattend verklaringsmodel. Verschillende factoren spelen een rol in het formuleren van beleid en regionalisme is daar één van. Bovendien kunnen er grote overeenkomsten bestaan tussen de standpunten van politici die niet uit dezelfde regio komen. In dergelijke gevallen moet men naar de achterliggende motieven kijken die dergelijke vormen van eensgezindheid veroorzaken; er kan bijvoorbeeld overeenstemming bestaan tussen Noord en Zuid over de te voeren politiek, maar de redenen hiervoor kunnen vanuit regionaal oogpunt totaal verschillend zijn. Tot slot moet worden opgemerkt dat de zuidelijke cultuur geen monolithisch en stilstaand geheel is. Ontwikkelin-

gen binnen de regio en invloeden van buitenaf hebben ervoor gezorgd dat de standpunten van zuidelijke volksvertegenwoordigers soms radicaal konden veranderen. Daarnaast deelden niet alle zuiderlingen in het Congres dezelfde ideologie: senator Fulbright uit Arkansas voer bijvoorbeeld een gematigder koers dan zijn collega John Stennis uit Mississippi. Feit is echter wel dat beide politici in het maken van beleid een duidelijk referentiekader hadden. Zowel Fulbright als Stennis putten namelijk inspiratie uit het verleden en de cultuur van de regio waar zij vandaan kwamen: het Zuiden van de Verenigde Staten.

Geweld en eer: de wortels van de regionale cultuur in het Zuiden

Onder 'het Zuiden' wordt in de meeste gevallen de lidstaten van de voormalige Geconfedereerde Staten van Amerika verstaan, te weten Alabama, Arkansas, Florida, Georgia, Louisiana, Mississippi, North Carolina, South Carolina, Tennessee, Texas en Virginia. Slavernij was de belangrijkste factor die deze elf staten in eerste instantie samenbond. Hoewel het houden van slaven niet beperkt was tot het Zuiden, bleek het systeem in deze regio het meest rendabel. Het klimaat en de bodemkwaliteit maakten grootschalige verbouw van exportproducten mogelijk, zoals katoen, rijst en tabak. Het ar-

beidsintensieve karakter van deze vorm van landbouw en het gebrek aan blanke arbeiders zorgden ervoor dat de zuidelijke planters steeds vaker gebruik gingen maken van zwarte slaven. Terwijl het houden van slaven in de meeste noordelijke staten langzaam verdween, breidde het systeem zich in het Zuiden steeds verder uit. Op die manier ontwikkelde de slavernij zich tot de economische hoeksteen waarop de zuidelijke maatschappij tot aan het eind van de Amerikaanse Burgeroorlog rustte. In vergelijking met het Noorden industrialiseerden de zuidelijke staten slechts in geringe mate. De regio bleef een zeer agrarisch karakter behouden en werd gedomineerd door de plantersklasse.

Met de opkomst van de plantage ontstond ook een specifieke cultuur in het Zuiden, een cultuur die in belangrijke mate werd getypeerd door eer (*honor*) en geweld. Met name de historicus Bertram Wyatt-Brown heeft op dit terrein baanbrekend onderzoek verricht. Volgens hem was het gebruik van geweld als vergeldingsmiddel een inherent onderdeel van de zuidelijke maatschappij. "As always, though, the lower ranks, burdened with economic and social anxieties that the rich escaped, committed the greater share of violent offenses," aldus Wyatt-Brown. "A reason more fundamental than some vague 'frontier spirit' or an American penchant for violence was the social necessity for men of all

ranks to preserve white manhood and personal status in the fraternity of the male tribe to which all belonged.”⁸ Indien de eer van een persoon, een familie of zelfs een gehele regio werd geschonden, moest deze door geweld worden vergolden. In het Zuiden was voor de maatschappelijke bovenklasse het duel de meest gangbare vorm om conflicten op te lossen. Duellieren was bij wet verboden, maar in de zuidelijke staten vond het gedurende de periode voor de Burgeroorlog toch regelmatig plaats. Het was niet alleen een manier om een belediging te vergelden, maar ook een proeve van masculiniteit. Een echte heer liet zich niet beschimpen; hij daagde zijn tegenstander uit tot een duel en indien diegene niet zijn excuses aanbood, moest het meningsverschil met wapens worden opgelost.

Geweld en eer hadden een centrale rol in het uitbreken van de Burgeroorlog, hoewel de controverse over slavernij de directe aanleiding was voor het uiteendrijven van Noord en Zuid. Blanke zuiderlingen werden hierdoor gedwongen hun levensstijl te verdedigen, waardoor het regionale bewustzijn werd aangewakkerd. Intellectuelen in het Zuiden schreven lange traktaten over de positieve effecten van slavernij voor slaaf, planter en de zuidelijke maatschappij als geheel. Daarnaast werden zuiderlingen superieur geacht als het ging om militaire aangelegenheden. Historicus R. Don Higginbotham

heeft in een artikel trachten aan te tonen dat noorderlingen (en dan vooral de inwoners van New England) gedurende de periode voor de Burgeroorlog wat betreft militarisme hun landgenoten in het Zuiden naar de kroon staken.⁹ Dit neemt echter niet weg dat zuidelijke intellectuelen een eigen militaire traditie in het leven riepen. Zelfs de nederlaag in de Burgeroorlog kon deze zuidelijke fascinatie voor het militarisme niet remmen. Men beargumenteerde dat de Confederatie de strijd weliswaar had verloren, maar dat haar legers vier jaar lang moedig hadden gestreden om de eer van het Zuiden te redden. Gedurende de oorlog had het de zuiderlingen bovendien niet aan *fighting spirit* ontbroken. Hun nederlaag was enkel en alleen te wijten aan de grote overmacht van manschappen en materieel die het Noorden ter beschikking had. Deze opvatting werd samengevat in de mythe van de *Lost Cause*, die al snel de status van semigodsdienst kreeg. Religie en het militaire verleden vormden de centrale componenten van deze zienswijze. Predikanten speelden een belangrijke rol in de popularisering van de overlevering van het herboren Zuiden en bevelhebbers uit de Burgeroorlog werden als heiligen geëerd. Voor en tijdens de Burgeroorlog zagen zuiderlingen hun regio al als een door God uitverkoren land waar de ware ziel van Amerika werd gewaarborgd. Het verlies van de oorlog was volgens de aan-

hangers van de *Lost Cause* dan ook niet het bewijs dat God Zijn gekozen volk had verlaten. Net als Christus had het Zuiden geleden. Het leven van duizenden zuidelijke soldaten was gegeven voor een hoger doel. De Burgeroorlog was een catharsis geweest, waarin God het uitverkoren volk had gestraft en gezuiverd. Het wachten was nu op de herrijzenis van het Zuiden, waarna de rest van de natie weer op het rechte pad kon worden gebracht.¹⁰

De *Lost Cause* vormde het ideologische kader waarbinnen de Democraten de macht in het Zuiden naar zich toe konden trekken. Zij wierpen zich op als de beschermers van zuidelijke normen en waarden, inclusief de raciale etiquette zoals die voor de oorlog bestond. Tijdens het tijdperk van de Reconstructie had de centrale overheid onder leiding van de Republikeinen met veel machtsvertoon getracht politieke gelijkheid voor zwarte zuiderlingen te bewerkstelligen. Maar toen de laatste federale troepen in 1877 wegtrokken, kwam aan deze situatie al snel een eind. Door middel van politieke repressie en gewelddadige terreur werd het traditionele discriminatoire bewind in het Zuiden grotendeels hersteld. Aan het begin van de twintigste eeuw hadden de zuidelijke staten zich ontwikkeld tot een bastion van conservatisme, racisme en militarisme. De politieke cultuur werd gekenmerkt door een eenpartijstelsel, waaraan slechts

een gering deel van de bevolking deelnam. Industrialisatie had zich maar zeer beperkt doorgezet in de regio; net als voor de Burgeroorlog werd de economie gedomineerd door landbouw en dan vooral de verbouw van gewassen bestemd voor export, zoals katoen. In veel staten had de planterelite nog steeds de macht in handen, zowel politiek als economisch. Een groot deel van de overige bevolking leefde in armoede. Het Zuiden was bovendien een van de meest kerkelijke gebieden in de Verenigde Staten. Het evangelische geloof met zijn focus op zonde, bekering en verspreiding van de religieuze boodschap had een hegemoniale positie in de zuidelijke maatschappij. Een van de belangrijkste elementen van de regionale cultuur was echter het grote belang dat werd gehecht aan eergevoel en vergelding door geweld. Al deze kenmerken plaatsten het Zuiden buiten de dominante cultuur van de Verenigde Staten. Zij vormden tevens de basis waarop de zuidelijke staten tegen het Amerikaanse buitenlandbeleid aankeken.

Het Zuiden en het Amerikaanse buitenlandbeleid

In 1912 werd de Democraat Woodrow Wilson gekozen tot president van de Verenigde Staten. Hij was daarmee de eerste zuiderling die sinds het eind van de Burgeroorlog de strijd om het Witte Huis had ge-

wonnen. Hoewel sommige zuidelijke volksvertegenwoordigers ambivalente gevoelens hadden ten opzichte van Wilsons buitenlandbeleid, kon hij uiteindelijk toch rekenen op hun steun. Zo stemde een meerderheid van de Congresleden uit het Zuiden voor interventie in de Eerste Wereldoorlog. Zij zagen de strijd tegen het Duitse Rijk als een herhaling van de Burgeroorlog, een conflict waarin volgens hen de zuidelijke eer was gered door vechtlust. Dit sentiment werd breed gedragen door leidende figuren in de regio. "You saved your honor and preserved your star from tarnish," vertelde de baptistische voorganger George McDaniel een groep veteranen die had gevochten voor de Geconfedereerde Staten. "The principles you cherished are the hope of all democracies and the dread of all autocracies the world around."¹¹ President Wilson werd gezien als het levende bewijs dat het Zuiden weer meetelde op nationaal en internationaal niveau. "Today a Southern man sits in the White House," zei de predikant W.J. McGlothlin in een toespraak voor de Southern Baptist Convention. "It is Woodrow Wilson, a Southern man, who will be the principal factor in using this nation for the emancipation of other nations."¹² Zuidelijke politici stemden dan ook voor het initiatief van de Volkerenbond. In hoeverre deze politieke koers was gebaseerd op idealisme is echter zeer de vraag. Zij

steunden Wilson omdat hij afkomstig was uit het Zuiden én omdat hij een Democraat was. "Reverence for Wilson and hatred of the Republicans for blocking U.S. membership in the League of Nations constituted a principal component of the South's foreign policy perspective in the twenty-five years after 1920," zo stelt Joseph Fry. "Just as Wilson was a Democrat as well as a southerner, his erstwhile followers retained partisan politics at the center of the South's response to U.S. foreign policy."¹³ Het internationalisme dat de buitenlandse koers van het Zuiden tijdens de eerste decennia van de twintigste eeuw bepaalde, was dan ook vooral ingegeven door een economie gebaseerd op de verbouw van exportproducten, de ideologie van de *Lost Cause* en een vergeldingsdrang ten opzichte van het Noorden en de gehate Republikeinse Partij, die nog altijd werd geassocieerd met Abraham Lincoln. Een artikel in de zuidelijke krant *Greenville Piedmont* over de Vrede van Versailles is wat dit punt betreft illustratief. "The South is heart and soul for the Treaty [...] It hasn't read it, but it has read some of the speeches of them darned Republicans."¹⁴

Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, speelde zuidelijke loyaliteit aan de president en de Democratische Partij opnieuw een belangrijke rol. "When the nation is in danger, you have to follow your leader," zei afgevaardigde Sam Ray-

burn uit Texas. "The man in the White House is the only leader this nation has."¹⁵ Ondanks het reformistische binnenlandse beleid dat de tweede New Deal karakteriseerde, bleven de conservatieve zuiderlingen wat betreft de buitenlandse politiek Franklin Roosevelt trouw. Dit had deels te maken met het regionale verleden. "Southerners certainly revelled in the romantic lure that predated the Civil War and turned again in the 1930s to the mythical and psychologically compensatory Lost Cause and its portrayal of particular southern military inclination and capacity," aldus Fry.¹⁶ Het idee dat de geschonden eer van Amerika door geweld moest worden vergolden was populair in het Zuiden. Zuiderlingen meldden zich dan ook massaal aan voor dienst in het leger. Het feit dat Groot-Brittannië onder aanval lag, speelde tevens een rol in de bereidheid van de zuidelijke staten om ten strijde te trekken tegen het fascisme. De Britten waren niet alleen belangrijke handelspartners; het Zuiden voelde ook een historische verbintenis met het Britse volk. In tegenstelling tot andere gebieden in de Verenigde Staten had de blanke zuidelijke bevolking een aanzienlijk homogener karakter. De overgrote meerderheid was van Angelsaksische afkomst. Dankzij deze gedeelde achtergrond was er in het Zuiden sprake van een grotere unanimiteit wat betreft interventie in de oorlog dan in andere gebie-

den in de Verenigde Staten.¹⁷

Economische ontwikkeling was een ander belangrijk motief voor zuidelijke politici om militair optreden te steunen. Tijdens de jaren dertig had president Roosevelt het Zuiden omschreven als "the Nation's No. 1 economic problem". Om deze misère op te lossen, had de federale overheid in het kader van de New Deal een groot aantal economische hulpprogramma's ingevoerd. Het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog gaf bovendien een extra impuls aan de zuidelijke economie. Deze stimulans bestond voornamelijk uit projecten gefinancierd door het Ministerie van Defensie. De opbouw van een oorlogsindustrie in de zuidelijke staten paste uitstekend binnen de regionale cultuur, met haar fascinatie voor militaire aangelegenheden. Invloedrijke zuiderlingen trachtten dan ook zoveel mogelijk defensiecontracten binnen te halen en de uitbreiding van het militair-industriële complex te bevorderen. "The South has its own peculiar dependence on military spending," aldus Cynthia Tucker, redacteur van de *Atlanta Journal-Constitution*. "Historically poorer than the rest of the country, the South actively courted military bases after World War II, years that saw a massive buildup in response to Soviet expansionism."¹⁸

Praktisch alle zuidelijke staten profiteerden van de groeiende oorlogsindustrie. Deze modernisering had echter slechts een beperkt ef-

fect op verbetering van de sociale relaties in het Zuiden. De hoop van veel New Dealers dat economische vernieuwing ook verbetering van raciale en klassenverhoudingen zou brengen, werd niet gerealiseerd. In tegenstelling tot federaal beleid dat was gericht op spreiding van de welvaart en verbetering van het lot van het arme en onderdrukte deel van de bevolking, bracht de militaire industrie economische vooruitgang zonder de traditionele sociale relaties teveel aan te tasten. Zodoende kon de oude elite in het Zuiden haar macht behouden. "In short, military spending, understood broadly, offered development without political reform and social change," stelt historicus Bruce Schulman. "The leadership of the postwar South would soon appreciate this lesson."¹⁹

Alhoewel de modernisering van de zuidelijke economie geen maatschappelijke emancipatie met zich bracht, veroorzaakte de mobilisatie wel een groeiend verzet onder de zwarte bevolking. Veel zwarten trokken weg uit het Zuiden, op zoek naar beter werk en bovenal gunstiger levensomstandigheden. De arbeidsschaarste die daardoor in de zuidelijke staten optrad, gaf diegenen die achterbleven een betere onderhandelingspositie wat betreft werk. In 1944 ontdekte de socioloog Charles Johnson dat "the great majority of southern Negroes are becoming increasingly dissatisfied and want a change".²⁰ Dit gold

tevens voor de zwarte soldaten die vochten in het Amerikaanse leger. De idealen waarvoor de Verenigde Staten streden in het gevecht tegen het fascisme kregen ook op binnenlands gebied betekenis, met name ten aanzien van de situatie in het Zuiden. Toen zwarte soldaten uit de zuidelijke staten huiswaarts keerden, bleek dat de oude raciale verhoudingen nog steeds bestonden. Zij die zich hiertegen verzetten, konden rekenen op vergelding. In de jaren kort na het eind van de oorlog raasde een golf van geweld door de zuidelijke staten en nam het aantal lynchings toe. President Harry Truman – zelf een Democraat die met de zuidelijke staten sympathiseerde – begreep dat er iets aan deze situatie moest worden gedaan.²¹ De zwarte migranten die vanuit het Zuiden naar de grote steden in het Noorden waren getrokken, vormden een belangrijke nieuwe electorale groep voor de Democratische Partij. Daarnaast was het apartheidsregime in de zuidelijke staten bijzonder slecht voor de public relations van de Verenigde Staten. De Sovjet-Unie maakte handig gebruik van de discrepantie tussen de egalitaire boodschap die Amerika in het buitenland verkondigde en het schijnbaar onwrikbare racistische bewind in het Zuiden. Toen Truman zich uitsprak voor het verbeteren van de rechten van zwarten, joeg hij echter wel het politieke establishment in het Zuiden tegen zich in het harnas.²²

De hernieuwde aandacht voor burgerrechten in de regio en het uitbreken van de Koude Oorlog had vergaande gevolgen voor de manier waarop politici uit het Zuiden tegen het nationale buitenlandbeleid aankeken. De internationalistische koers die de zuidelijke staten tot aan het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog hadden gevaren, werd ingeruild voor een meer unilaterale politiek. Hoewel de oprichting van de Verenigde Naties in eerste instantie nog op steun van de zuiderlingen kon rekenen, raakte de organisatie al snel bij hen in diskrediet. De zuidelijke hoop dat de Verenigde Naties een organisatie zou worden die de belangen van Amerika zou bevorderen, werd de kop ingedrukt naarmate steeds meer landen uit Azië en Afrika lid werden. De idealen van Woodrow Wilson verdwenen naar de achtergrond en een conservatieve ideologie die was gebaseerd op racisme, nationalisme en anticomunisme liet de ware aard van het zuidelijke buitenlandse beleid zien. Internationalisme werd door zuiderlingen geaccepteerd zolang de economie er baat bij had en het maatschappelijke systeem in de regio niet werd bedreigd. Het Zuiden, dat zichzelf graag zag als de Angelsaksische bakermat van Amerika, begon zich steeds sterker uit te spreken voor een agressieve buitenlandse politiek, gericht op het terugdringen van het communisme. De toenemende vijandigheid tussen de Verenigde Staten en

de Sovjet-Unie beïnvloedde echter niet alleen de zuidelijke visie op het nationale buitenlandbeleid. De opkomst van de burgerrechtenbeweging werd door veel zuidelijke racisten ook binnen het kader van de Koude Oorlog geplaatst. Zij zagen de roep om raciale gelijkheid in de Verenigde Staten als een onderdeel van een wereldwijd communistisch complot gericht op de totale vernietiging van de Westerse samenleving. Voor velen van hen was er dan ook een directe verbinding tussen binnenlandse politiek en het buitenlandbeleid. Zij beschouwden hun strijd tegen de burgerrechtenbeweging en de groeiende invloed van de centrale overheid op de raciale verhoudingen in het Zuiden tegelijkertijd als een gevecht tegen de sovjetisering van de Amerikaanse maatschappij. Terwijl de Sovjet-Unie van buitenaf de idealen van de westerse beschaving aanviel, zo redeneerden zuidelijke politici als senator James Eastland uit Mississippi, deden de burgerrechtenactivisten dit van binnenuit, door het zuidelijke hartland van Amerika te treffen met hun revolutionaire boodschap, die een duidelijke bedreiging vormde voor het maatschappelijke systeem in de regio.²³

Het sterke anticomunisme in het Zuiden was het belangrijkste motief om Trumans strategie van *containment*, het Marshall Plan en de Duitse wederopbouw te steunen. Uiteraard konden deze initiatieven niet worden ingevoerd met alleen

de steun van zuidelijke volksvertegenwoordigers. *Bipartisanship* was een belangrijke factor in de implementatie van zowel het Marshall Plan als de Truman Doctrine. Om zijn plannen te laten slagen, was de president gedurende de gehele Koude Oorlog in de meeste gevallen afhankelijk van de gedeelde steun van zowel Democraten als Republikeinen op Capitol Hill. Desondanks moet de invloed van zuiderlingen in het Amerikaanse Congres niet worden onderschat. Met name gedurende de strijd tegen de Sovjet-Unie en het internationale communisme hadden zuidelijke afgevaardigden belangrijke posities in Washington. De grote kracht van de Democrati-

sche Partij in het Zuiden was hier de belangrijkste oorzaak van. Door het ontbreken van enige politieke competitie tussen verschillende partijen in de regio werden zuidelijke Democraten in de meeste gevallen voor vele termijnen herkozen. Via het systeem van senioriteit, dat de bepalende factor is in het verdelen van de voorzitterschappen van de verschillende commissies in het Congres, bezetten zuiderlingen gezaghebbende posities in de nationale politiek. Als voorzitter bepaalden zij de agenda van hun commissie en dus ook welke wetsvoorstellen er werden besproken. Dit gold tevens voor het buitenlandse beleid en defensie.

Zuidelijke voorzitters van Senaatscommissies (1951-1995)

U.S. Senate Committee on Armed Services

1951-1953	Richard B. Russell, Jr. (Democraat), Georgia
1955-1969	Richard B. Russell, Jr. (Democraat), Georgia
1969-1981	John C. Stennis (Democraat), Mississippi
1981-1985	John Tower (Republikein), Texas
1987-1995	Sam Nunn (Democraat), Georgia

U.S. Senate Committee on Foreign Relations

1951-1953	Tom Connally (Democraat), Texas
1955-1957	Walter F. George (Democraat), Georgia
1959-1974	J. William Fulbright (Democraat), Arkansas
1975-1979	John J. Sparkman (Democraat), Alabama

In de Senaat was Richard Russell uit Georgia vanaf het midden van de jaren vijftig tot aan het eind van de jaren zestig voorzitter van de Armed Services Committee. Hij werd opgevolgd door John Stennis uit Mississippi, die tot 1981 de lei-

ding had over deze commissie. Een vergelijkbare zuidelijke dynastie bestond binnen de Senate Foreign Relations Committee. Van 1959 tot aan 1974 was het voorzitterschap in handen van William Fulbright uit Arkansas. Toen hij in

1974 niet werd herkozen, volgde John Sparkman uit Alabama hem op. Hoewel zuiderlingen ook in het Huis van Afgevaardigden hun invloed lieten gelden, had de Senaat zich in de loop der jaren ontwikkeld tot een politiek instituut met een onmiskenbaar zuidelijk karakter. "So dominant was the southern senator within the Senate, in fact, that the public saw that institution in his image," zo betoogt Caro.²⁴ De 22 zuidelijke senatoren vormden een geducht politiek blok indien zij als eenheid optraden. De macht van zuiderlingen in Washington werd ook onderkend door het Pentagon. Sinds de Tweede Wereldoorlog was er een vruchtbare symbiose ontstaan tussen zuidelijke leiders en het Ministerie van Defensie. "The cooperation between southern politicians and the Pentagon was [...] a natural alliance," aldus Schulman. "It expressed the region's traditional patriotism and zest for a strong defense."²⁵ In ruil voor politieke steun kreeg het Zuiden een groot aantal militaire projecten toebedeeld. Afgevaardigde L. Mendel Rivers uit South Carolina, die tijdens de oorlog in Vietnam voorzitter was van de commissie voor Defensie, was bijzonder bekwaam in het aantrekken van militaire contracten voor zijn district. Zo werden er in de omgeving van Charleston onder meer een luchtmachtbasis, een marinewerf, een onderhoudsinstallatie voor Polaris-raketten, een militair hospitaal en het hoofdkwartier

van het zesde district van de Amerikaanse marine aangelegd. Andere militair-industriële grootmachtes zoals McDonnell-Douglas en Lockheed lieten fabrieken in het gebied bouwen. Volgens sommige schattingen was een derde van de inkomsten van dit district gerelateerd aan defensie. Bovendien werkte de helft van de bevolking in een tak van de militaire industrie die zich daar had gevestigd. Carl Vinson uit Georgia, die de scepter over de commissie voor Defensie zwaaide voordat Rivers voorzitter werd, kon de humor er wel van in zien. Hij gaf zijn opvolger de volgende waarschuwing mee: "you put anything else down there in your district, Mendel, it's gonna sink."²⁶ Het voorbeeld van Rivers toont aan hoezeer de zuidelijke economie afhankelijk was geworden van de defensie-industrie. Anderzijds had ook het Pentagon de steun van het Zuiden nodig. Het senioriteitsstelsel stelde zuiderlingen in staat om voldoende begrotingsruimte te houden voor defensie-uitgaven. Aan het eind van de Koude Oorlog waren zelfs complete gemeenschappen afhankelijk geworden van militaire investeringen. In staten als Georgia vreesde men dat de ondergang van de Sovjet-Unie grote nadelige gevolgen zou hebben voor de economie. "Payroll outlays in Georgia tend to be much higher than those in states of similar size outside the region," zo stelt Tucker. "Dramatic cuts in military personnel could be

devastating for Southern states like Georgia [...] Some Georgians will undoubtedly resist closing bases and cutting military personnel because they still fear a large power abroad. But many more will resist defense cuts because they fear economic decline at home.”²⁷

Op het gebied van handel waren zakelijke motieven van groter betekenis dan culturele factoren. De grootschalige landbouw van exportproducten, die in belangrijke mate de cultuur van de zuidelijke staten had gevormd, begon na de Tweede Wereldoorlog langzamerhand aan materieel belang te verliezen. Naast militaire projecten vonden ook andere industriële ondernemingen een plaats in de van oudsher agrarische economie van het Zuiden. In tegenstelling tot andere delen van het land was de zuidelijke industrie echter bijzonder rudimentair; mijnbouw, voedselverwerking en textiel fabrieken waren de belangrijkste takken van nijverheid in de regio. Samen met de suikerrietplantages in Louisiana en de olie- en gasindustrie langs de Golf van Mexico waren deze ondernemingen gevoelig voor concurrentie vanuit het buitenland. Vanaf het midden van de jaren vijftig vond dan ook een beduidende omslag plaats in het stemgedrag van een aantal zuidelijke volksvertegenwoordigers ten aanzien van het Amerikaanse handelsbeleid. Senatoren uit staten met een grote textielindustrie zoals North Carolina, South Carolina en

Georgia begonnen zich steeds meer uit te spreken voor hogere importtarieven, iets wat jarenlang anathema was geweest in de zuidelijke politiek. Het overgrote deel van de zuiderlingen had sinds de stichting van de Verenigde Staten de vrijhandel gepredikt. Met de verbouw van gewassen bestemd voor export waren zij gebaat bij lage invoerrechten die de handel bevorderden, de invoer van goedkope buitenlandse producten mogelijk maakten en de macht van de industriële trusts in het Noorden braken. Volgens senator Oscar Underwood uit Alabama waren import en export Siamese tweelingen – “kill one and you kill the other.”²⁸ Maar met de opkomst van industrie in het Zuiden en de geleidelijke neergang van de landbouw werd steun voor een protectionistisch beleid een logische keuze om de veranderende economie in de regio te beschermen. Alfred Hero beschouwde het afnemende aantal zuiderlingen werkzaam in de verbouw van katoen en van andere agrarische producten bestemd voor uitvoer, de kwetsbaarheid van de jonge zuidelijke industrie en de precaire situatie van deze industriële ondernemingen op de wereldmarkt de belangrijkste factoren om de import van buitenlandse goederen aan banden te leggen.²⁹

Zuidelijke politici en de oorlogshandelingen in Vietnam

Patriottisme en een agressief defensiebeleid waren enkele belangrijke elementen in de zuidelijke visie op de strijd in Vietnam. Gedurende deze oorlog speelden politici uit het Zuiden een centrale rol in het formuleren van de strategie ten aanzien van het conflict. Russell, Stennis en Fulbright hadden een machtige stem in de Senaat, terwijl in het Huis van Afgevaardigden Rivers de commissie voor Defensie leidde. De politieke invloed van de zuidelijke staten liet zich ook voelen in andere takken van de federale overheid; de Texaan Lyndon Johnson had zijn intrek genomen in het Witte Huis, Dean Rusk uit Georgia was minister van Buitenlandse Zaken en generaal William Westmoreland uit South Carolina voerde het bevel over de Amerikaanse troepen in Vietnam.

Alhoewel verschillende zuidelijke politici, waaronder Russell en Johnson, escalatie van het conflict in Zuidoost Azië niet zagen zitten, veranderde de veronderstelde aanval op twee Amerikaanse marineschepen in de Golf van Tonkin de zaak. De eer en geloofwaardigheid van de Verenigde Staten stonden nu op het spel. In een telefoongesprek met minister van Defensie McNamara legde Johnson uit hoe de aanval moest worden vergolden. "Now, I'll tell you what I want," zei de president. "I not only want those patrol boats that attack-

ed the *Maddox* destroyed, I want everything at that harbor destroyed; I want the whole works destroyed. I want to give them a real dose." Het opstellen van een resolutie die de president ruime bevoegdheden gaf wat betreft militair optreden in Vietnam was daarna slechts nog een kwestie van tijd.³⁰

Het zuidelijke blok in het Congres had in eerste instantie weliswaar interventie in Zuidoost Azië gesteund, maar die eenheid begon in de loop van de oorlog af te brokkelen. In de Senaat werd William Fulbright een van de grootste opposanten van Amerikaanse inmenging in Vietnam. Deze koerswisseling was tamelijk radicaal, gezien het feit dat de senator uit Arkansas in 1964 de ratificatie van de Tonkin-resolutie nog had bepleit. "An act of unambiguous aggression cannot be tolerated or ignored without inviting provocations, especially when the act is committed by a regime which has been in consistent and repeated aggression against its neighbor states," sprak Fulbright in de Senaat, "the action taken by the United States was the minimum consistent with its own vital interests and with its obligation to its allies and partners in Southeast Asia."³¹ De senator had begrip voor een vergeldingsactie, maar naarmate meer Amerikaanse troepen naar Vietnam werden gestuurd en de situatie aldaar steeds hopelozender werd, begon hij te twij-

felen aan het doel van de missie. Deze twijfel werd deels veroorzaakt door Fulbrights vasthouden aan de geloof in de denkbeelden van Woodrow Wilson. Hij beschouwde het unilaterale optreden van de Verenigde Staten als een vorm van imperialisme, dat niet paste bij de idealen van het land en de collectieve veiligheid schade berokkende.³²

De zuidelijke achtergrond van William Fulbright droeg ook bij aan zijn groeiende afkeer van de oorlog in Vietnam. "Although there were populist echoes in his philosophy and legislative agenda, Fulbright was in many ways a paternalistic patrician," stelt historicus Randall Bennett Woods. "Above all, these influences bred in him a determination to preserve the traditional features of Anglo-American civilization – a republican form of government, rule by an educated elite, reverence for the law and tradition, political stability, and a humane free enterprise system."³³ Fulbright plaatste de strijd tegen de Vietcong in het kader van de Reconstructie en de jaren zestig – twee periodes in de Amerikaanse geschiedenis waarin de wil van het Noorden wet werd in het Zuiden. De senator was geen racistische demagoog zoals James Eastland, maar hij zette zich ook niet in voor het afschaffen van de segregatie in de zuidelijke staten. De herinnering aan de Burgeroorlog en de onrust die was veroorzaakt door het activistische beleid van Washing-

ton ten aanzien van de rassenrelaties in het Zuiden vormden het kader waarin Fulbright de strijd in Vietnam zag. Hij beschouwde de escalerende Amerikaanse interventie in Zuidoost Azië als een imperialistische poging om de normen en waarden van de Verenigde Staten op te leggen aan het Vietnamese volk. Zijn zuidelijke achtergrond stelde hem bovendien in staat om de hopeloze patstelling van de Verenigde Staten in Vietnam beter te begrijpen. "Perhaps we Southerners have a sensitivity to this sort of thing that other Americans cannot fully share," zei Fulbright in 1966. "We – or our forebears – experienced both the hot-headed romanticism that led to Fort Sumter and the bitter humiliation of defeat and a vindictive Reconstruction."³⁴

Fulbrights streekgenoten in het Congres deelden hetzelfde verleden. Ook zij waren van mening dat het gevecht tegen het communisme in Vietnam niet dezelfde tragische afloop moest hebben als de Burgeroorlog had gehad voor het Zuiden. Dat de Vietcong meer weerstand bood dan de Amerikanen hadden verwacht, betekende volgens de zuidelijke haviken echter niet dat men de interventie moest afbreken. Het Zuiden had de strijd verloren door een gebrek aan manschappen en materieel. In de oorlog met Noord Vietnam moest nu alle militaire macht van de Verenigde Staten worden aangewend om een absolute overwin-

ning te behalen. Het ging hierbij niet alleen om het oprukkende Rode Gevaar te stoppen, maar ook om de eer en het prestige van Amerika te redden. Ook hier was er overigens sprake van *bipartisanship*; in het Congres bestond een conservatieve coalitie van Republikeinen en zuidelijke Democraten die zich verzette tegen de binnenlandse politiek van de *Great Society*, maar Johnsons ingripen in Vietnam steunde. In tegenstelling tot de president waren de Congresleden die tot deze groep behoorden echter van mening dat geen enkel militair middel moest worden geschuwd om de totale overwinning te behalen. "I believe we must be prepared to hit the Viet Cong and the North Vietnamese as hard, as often, and wherever necessary to make them realize that our purpose is to win and not just maintain a holding operation," stelde John Stennis. Amerika had volgens de senator uit Mississippi vier opties in Vietnam: de troepen terugtrekken, een nederlaag lijden, een langdurige uitputtingsoorlog voeren of voldoende militaire druk uitvoeren en zodoende "force our Communist enemies to the conference table or, failing that, deter them on the field of battle". Alleen de laatste keuze, zo redeneerde Stennis, "offers us the chance of peace with honor".³⁵

Johnson trachtte een tussenpositie te vinden tussen de totale oorlog die zuidelijke haviken zoals Stennis wensten en Fulbrights voorstel

om de strijd in Vietnam te staken. Ondanks het werk dat de president had gedaan voor de verbetering van raciale gelijkheid in de Verenigde Staten, begon ook de zwarte bevolking – inclusief Martin Luther King – zich tegen het Vietnambeleid van LBJ te keren. Johnson kon de kritiek van zwarte leiders zoals King moeilijk verkroppen, maar het was ook niet mogelijk om de invloedrijke zuidelijke voorstanders van een harder optreden tegen de Vietcong te negeren. Het volgen van hun strategie zou echter kunnen leiden tot oorlog met de Sovjet-Unie of China. Johnson probeerde uiteindelijk een oplossing te bereiken door het concept van *limited war*, maar zijn compromis werd afgekeurd door zowel de voor- als tegenstanders van terugtrekking uit Vietnam. De laatstgenoemde groep, die uiteraard veel zuiderlingen bevatte, voelde zich des te meer verwant met het beleid van Johnsons opvolger, de Republikein Richard Nixon. Tussen Nixon en Stennis ontstond al snel een nauwe samenwerking op het gebied van militaire aangelegenheden, waarin de senator uit Mississippi als belangrijkste adviseur en medestander van het Witte Huis diende. Zo steunde hij de zogenoemde *Vietnamization* van de oorlog, het bombardement op Cambodja en de daarop volgende invasie van het land, de aanval van het Zuid Vietnamese leger op Laos en het leggen van zeemijnen in de haven van Haiphong. Tegelijker-

tijd trachtte Stennis de bevoegdheid van het Congres over het defensiebeleid te herstellen. Tot grote verrassing van zowel linkse als rechtse politici steunde hij in 1971 het voorstel van de progressieve senator Jacob Javits om de macht van de president over het voeren van oorlog in te dammen. Deze samenwerking resulteerde uiteindelijk in de War Powers Act van 1973, die werd goedgekeurd door de Senaat ondanks Nixons veto. Stennis maakte duidelijk dat de wet niet van toepassing was op Vietnam en dat hij het initiatief had gesteund om de defensieve daadkracht van de Verenigde Staten te vergroten. Naar zijn mening moesten de fouten die tijdens het bewind van Johnson waren gemaakt niet worden herhaald. LBJ was een oorlog begonnen via een "backwards, or in a lefthanded way," aldus Stennis, en hij had vervolgens niet agressief genoeg gehandeld om de tegenstander op de knieën te dwingen. De senator zag hierin de belangrijkste oorzaak voor het falende Amerikaanse beleid in Zuidoost Azië.³⁶

Convergentie tussen Noord en Zuid: modernisering en zuidelijke cultuur

Ironisch genoeg was het drama in Vietnam een van de belangrijkste factoren in de verkiezingswinst van Jimmy Carter, de voormalige gouverneur van de staat Georgia.

Het feit dat een zuiderling de presidentsverkiezingen kon winnen, toonde aan hoezeer de Amerikaanse en zuidelijke maatschappij veranderd waren sinds het eind van de Tweede Wereldoorlog. Terwijl het Zuiden moderniseerde en meer geïntegreerd raakte in de *mainstream*, werden typisch zuidelijke normen en waarden (zoals een gelimiteerde rol van de federale overheid en een grotere focus op moraliteit) opgenomen in de nationale cultuur. Carter wist op slimme wijze gebruik te maken van zijn zuidelijke identiteit. Hij presenteerde zichzelf als een politicus die weliswaar buiten het corrupte establishment van Washington stond, maar geen reactionaire racist was die vastgeroest zat in het verleden. Tijdens de eerste dagen van zijn gouverneurschap aan het begin van de jaren zeventig had hij al duidelijk gemaakt dat het oude Zuiden van racisme, xenofobie en reactionaire politiek wat hem betreft voorbij was. In zijn inaugurele rede als gouverneur van Georgia stelde hij dat "the time for racial discrimination is over [...] No poor, rural, weak or black person should ever again have to bear the additional burden of being deprived of the opportunity for an education, a job, or simple justice."³⁷ Tezamen met andere zuidelijke gouverneurs zoals Dale Bumpers uit Arkansas en Reuben Askew uit Florida behoorde Carter tot een nieuwe generatie politici die wilde afrekenen met het kwalijke verleden van hun

regio. Zij waren de vertegenwoordigers van het nieuwe Zuiden, die de streek wilden hervormen en economisch aantrekkelijk maken zonder hun zuidelijke identiteit los te laten. "Throughout the South, there are signs that the region is abandoning the fateful uniqueness that has retarded its development and estranged its people," zo stelde een journalist in het weekblad *Time* in 1971. "William Faulker's South - heavy with ghostly Spanish moss, penumbral myths and morbid attachment to the past - is giving way to a South that has discovered it does not need fable to shore up its pride or the past to cloud its future."³⁸

Gedurende de jaren zeventig werd het Zuiden steeds vaker geassocieerd met de zogenaamde *Sunbelt*, een gebied dat zich uitstreckte van Virginia in het noordoosten tot aan Arizona in het zuidwesten. De benaming *Sunbelt* laat zich enerzijds verklaren door het klimaat; de staten die hiertoe behoorden werden allemaal gekenmerkt door warme zomers en milde winters. Anderzijds karakteriseerde de term de toenemende economische vooruitgang van het Zuiden. De industrialisering die aan het eind van de Tweede Wereldoorlog was begonnen, nam een vogelvlucht in de jaren zeventig. Steeds meer bedrijven werden aangetrokken door het aantrekkelijke belastingklimaat in de zuidelijke staten en de lage arbeidskosten. Steden als Atlanta in Georgia en Charlotte in North Ca-

rolina kenmerkten het nieuwe Zuiden met hun hoge wolkenkrabbers en groeiende buitenwijken en trokken migranten van buiten de regio aan. Naarmate de landbouw mechaniseerde, verlieten ook veel zuiderlingen het platteland en vestigden zich in de stad, waar de kans op werk en sociale mobiliteit groter was. Het gevolg was de opkomst van een nieuw fenomeen in het Zuiden: een stedelijke middenklasse die steeds vaker op de Republikeinse Partij ging stemmen. Het fiscale conservatisme van de Republikeinen en hun roep om een kleinere invloed van de federale regering had een grote aantrekkingskracht op deze groep van overwegend blanke kiezers. Ook in andere lagen van de zuidelijke samenleving won de Republikeinse Partij aan populariteit. De Democraten, die jarenlang het symbool waren geweest van traditionele normen en waarden, kwamen tijdens de jaren zestig in de regio onder vuur te liggen door het activistische beleid van Kennedy en Johnson op het gebied van de burgerrechten. Dit werd voor het eerst duidelijk zichtbaar in 1972, toen het Zuiden massaal koos voor Richard Nixon in plaats van de Democratische kandidaat George McGovern. Hoewel conservatieve zuidelijke Democraten zoals Eastland en Stennis herverkiezing konden veiligstellen dankzij de machtige positie die zij betrokken in het Congres, veranderde hun partij langzamerhand van een bastion

dat de oude machtsstructuren en raciale verhoudingen had gewaarborgd naar een organisatie die zich inzette voor een sterke centrale overheid en rechten voor minderheden.³⁹

Het spreekt voor zich dat in het Zuiden juist de zwarte bevolking zich aangetrokken voelde tot deze boodschap. Sinds het begin van de Koude Oorlog hadden zij zich verzet tegen het reactionaire en anti-communistische sentiment dat de regio kenmerkte. Zwarte zuiderlingen konden zich bovendien goed identificeren met de strijd tegen het kolonialisme in Azië en Afrika. Het geweldloze protest van Gandhi in India was een grote inspiratiebron voor bijvoorbeeld Martin Luther King. In 1961 legde hij een direct verband tussen het gevecht voor vrijheid in grote delen van de Derde Wereld en de strijd voor gelijkheid in de Verenigde Staten. "There is a revolt all over the world against colonialism, reactionary dictatorship, and systems of exploitation," zo sprak hij. "Unless we as a nation join the revolution and go back to the revolutionary spirit that characterized the birth of our nation, I am afraid that we will be relegated to a second-class power in the world with no real moral voice to speak to the conscience of humanity."⁴⁰ King sprak zich in eerste instantie niet uit tegen Johnsons beleid in Vietnam, omdat hij de president respecteerde voor het werk dat hij had gedaan inzake de burgerrechten.

Maar naarmate de strijd escaleerde, er disproportioneel veel zwarten werden opgeroepen voor het leger en er steeds meer overheidsgeld bestemd voor het verbeteren van de maatschappelijke positie van de zwarte bevolking naar de Amerikaanse inmenging in Vietnam werd gepompt, sloot ook King zich aan bij het anti-oorlogskamp. Hij vertegenwoordigde hiermee niet de gehele zwarte gemeenschap in het Zuiden; velen van hen wilden hun patriottisme tonen door in Vietnam te dienen. Maar een groeiend aantal zwarten begon kritiek te leveren op het schijnbaar imperialistische beleid van de Verenigde Staten in Zuidoost Azië. Aangezien steeds meer zwarte zuiderlingen waren gaan stemmen sinds de ratificatie van de Voting Rights Act in 1965, begon hun invloed op de buitenlandse politiek ook te groeien. "Given the positive relationship between militancy on integration and approval of liberal foreign programs among Negroes, one should be realistically to expect not only gradually increasing interest in foreign developments by the growing number of anti-segregationist Negro voters," zo stelde Hero in 1965, "but also more widespread support for multilateral commitments in most international spheres." Dit proces ging echter zeer langzaam; vanwege het lage onderwijspeil van veel zwarten in het Zuiden en de grote armoede onder deze bevolkingsgroep ging hun interesse in eerste

instantie niet zozeer uit naar het internationale beleid van de Verenigde Staten, maar meer naar het verbeteren van hun levensstandaard op zowel politiek als economisch gebied.⁴¹

Het buitenlandse beleid van Carter reflecteerde het veranderende politieke klimaat in het Zuiden. Carter wilde de rest van de natie laten zien dat zuiderlingen zich niet alleen lieten leiden door vechtlust en arrogantie. Het agressieve unilaterisme van de voorgaande jaren werd ingeruild voor een beleid dat meer gebaseerd was op dialoog en internationale samenwerking. Bovendien kregen mensenrechten en ontwikkelingshulp meer aandacht. Vooral het laatste punt had altijd laag op de zuidelijke agenda gestaan. Het Zuiden was van oudsher een gebied waar fiscaal conservatisme hand in hand ging met een racistisch wereldbeeld. Dit racisme zorgde ervoor dat veel zuiderlingen weinig vertrouwen hadden in het financieren van landen in de Derde Wereld die niet door blanken werden geleid.⁴² Zo beschouwde senator Eastland Rhodesië als een belangrijke bondgenoot in de strijd tegen het communisme en als een natie die wel Amerikaanse steun moest krijgen. Na een bezoek aan het land in 1969 zag hij vele overeenkomsten tussen de voormalige Britse kolonie en Mississippi. Het apartheidsregime, de agrarische economie en het klimaat deden hem denken aan zijn thuisstaat. "In fact, standing in the

midst of giant blooming cotton fields (in February), I felt very close to Mississippi," aldus de senator. "We share many of the same hopes and many of the same problems." Bovendien schreef hij in een brief aan Ian Smith dat de premier op zijn hulp kon rekenen. "After nearly a week in Rhodesia, I returned to Washington with an even deeper conviction of your country's role in the future of the Western World," aldus Eastland. "I was deeply impressed with your country's potential, and you may rest assured of my continued support in your valiant fight for complete independence. I am confident Rhodesia's rightful position in the world will be properly recognized."⁴³ Volgens Eastland waren Rhodesië en Zuid Afrika de enige bakens van hoop in een donker continent en medestanders in het wereldwijde gevecht met de communisten. Gedurende zijn carrière bleef de senator uit Mississippi vechten voor diplomatieke erkenning en financiële ondersteuning van het land van Smith.⁴⁴

Het bewijs dat de conservatieve benadering ten aanzien van de buitenlandse politiek nog geen stille dood was gestorven in het Zuiden bleek wel in 1980, toen blanke zuiderlingen massaal op Ronald Reagan stemden in plaats van hun streekgenoot Carter. De Republikeinse boodschap van hoop en strijdvaardigheid waren voor veel Amerikanen aantrekkelijker dan het defaitistische realisme van Car-

ter. De nieuwe president had in zijn internationale beleid veel aandacht voor patriottisme, religiositeit en nationale eer, wat goed aansloot bij het zuidelijke gedachtegoed. Zijn strategie ten aanzien van het buitenland greep in eerste instantie terug op *containment* en unilaterale actie van de Verenigde Staten. Hulp aan de Derde Wereld en samenwerking in de Verenigde Naties kregen een lagere prioriteit. Toen Reagan onderhandelingen begon met de Sovjet-Unie over wapenvermindering, wist hij het uiteindelijk compromis als een overwinning voor Amerika te presenteren. Dat deze zuidelijke ideologie nog steeds de politieke agenda van de Republikeinen bepaalt, zien wij ook nu weer terug in het beleid van de uit Texas afkomstige president George W. Bush. Voor de aanslagen op het World Trade Center had Bush zich al uitgesproken voor meer defensie-uitgaven, de bouw van een raketschild en verwerping van het Kyoto-protocol.⁴⁵ De invasie in Afghanistan en Irak vormde in feite een vergeldingsactie om de eer van Amerika te redden na de terroristische aanval van september 2001. Dit eenzijdige optreden van de Amerikanen in het Midden-Oosten doet veel herinneringen oproepen aan de strijd in Vietnam, toen zuiderlingen een grote invloed hadden op het buitenlandbeleid van de Verenigde Staten.

Ondanks de uitzonderingspositie die de regio van oudsher inneemt

binnen de Amerikaanse samenleving, heeft het traditionalistische gedachtegoed van het Zuiden in de afgelopen decennia het aanzien van de Verenigde Staten in belangrijke mate bepaald. Politieke en economische ontwikkelingen hebben deze ideologie gedurende de twintigste eeuw echter wel drastisch veranderd. Tijdens het presidentschap van Wilson waren de zuidelijke staten een overwegend agrarische en op export gerichte regio, waar de regionale geschiedenis, de mythe van de *Lost Cause* en een sterke verbondenheid met de Democratische Partij de basis waren waarop het beleid ten opzichte van het buitenland werd gedefinieerd. Deze zaken bleven van invloed in de jaren na de Tweede Wereldoorlog, maar modernisering van de economie en veranderende politieke verhoudingen zorgden er tevens voor dat de regio meer geïntegreerd raakte in de Amerikaanse cultuur. Het Zuiden van William Faulkner – een streek gekenmerkt door een bijzonder wreed apartheidsregime geleid door de plantersklasse, een focus op het verleden en slechte leefomstandigheden voor een groot deel van de bevolking – maakte langzaam plaats voor het Zuiden van de *Sunbelt*, waar toenemende gelijkheid en economische vooruitgang hand in hand gingen. Dit wil overigens niet zeggen dat het Zuiden momenteel een voorspoedige en egalitaire samenleving is; in vergelijking met andere delen van

de Verenigde Staten is de regio nog steeds een van de armoedigste en meest conservatieve gebieden in het land. Maar het oude Zuiden is grotendeels verdwenen en het behoudende gedachtegoed van het nieuwe Zuiden heeft na de roerige jaren zestig een nieuwe plaats gekregen in de Amerikaanse cultuur. "The South and Southwest seemed to embody a new set of cultural attitudes about race, taxation, defense, government spending, and social mores," aldus Schulman. "Sunbelt attitudes that might eventually spread into the suburbs and working-class neighborhoods of the old North."⁴⁶ Deze convergentie tussen Noord en Zuid is ook te zien in de regionale standpunten ten aanzien van het internationale beleid van de Verenigde Staten. Sinds het midden van de jaren zestig groeiden de overeenkomsten

tussen noorderlingen en zuiderlingen op het gebied van de buitenlandse politiek. "More widespread and better education; greater exposure to outside peoples and ideas through travel, mass media, organizations, and other sources; and attenuation of Southern traditions by industrialization and urbanization partially accounted for the reduced magnitude of Southern deviations from national thinking on such matters," aldus Hero.⁴⁷ Velen dachten dat modernisering het einde van de zuidelijke cultuur zou betekenen, maar in de afgelopen decennia is het tegendeel bewezen. Hoewel het Zuiden zonder twijfel veramerikaniseerd is, zijn zuidelijke normen en waarden een inherent onderdeel geworden van de nationale cultuur van de Verenigde Staten.

Noten

1. President Addresses Nation, Discusses Iraq, War on Terror, June 28, 2005 (op: www.whitehouse.gov).
2. Institute for Southern Studies (2005), *Missiles and Magnolias Revisited: The South at War 2005: Executive Summary*, pp. 6-7 (op: southernstudies.org/), Doub, J. (2007), Is North Carolina running a torture taxi service?, *Southern Exposure*, 35, 1, pp. 17-21.
3. Green, J. (2007), A player in the business of war, *Southern Exposure*, 35, 1, pp. 3-7, op pp. 1, 6.
4. Institute for Southern Studies (2005), p. 8.
5. Reed, J.S. (1974), *The Enduring South: Subcultural Persistence in Mass Society*, Chapel Hill: University of North Carolina Press, p. 1.
6. Boles, J.B. (2004), Preface, in: J.B. Boles (ed.), *A Companion to the American South*, Malden: Blackwell, pp. x-xi, op p. x.
7. Chester, E.W. (1975), *Sectionalism, Politics, and American Diplomacy*, Metuchen: Scarecrow Press, p. iii.
8. Wyatt-Brown, B. (1980), *Southern Honor: Ethics and Behavior in the Old South*, New York/Oxford: Oxford University Press, pp. 368-369.
9. Higginbotham, R.D. (1992), The

- martial spirit in the antebellum South. Some further speculations in a national context, *Journal of Southern History*, 58, 1, pp. 3-26.
10. Foster, G.M. (1989), Lost Cause myth, in: C.R. Wilson & W. Ferris (eds.), *Encyclopedia of Southern Culture*, Chapel Hill/London: University of North Carolina Press, pp. 1134-1135.
 11. Wilson, C.R. (1980), *Baptized in Blood: The Religion of the Lost Cause*, Athens: University of Georgia Press, p. 175.
 12. *Ibid.*, p. 178.
 13. Fry, J.A. (2002), *Dixie Looks Abroad: The South and U.S. Foreign Relations, 1789-1973*, Baton Rouge: Louisiana State University Press, pp. 188, 189.
 14. DeConde, A. (1958), The South and isolationism, *Journal of Southern History*, 24, 3, pp. 332-246, op p. 336.
 15. Fry (2002), p. 199.
 16. *Ibid.*, p. 207.
 17. *Ibid.*, pp. 207-208.
 18. Tucker, C., et al. (1992), Looking homeward. Regional views of foreign policy, *Foreign Policy*, 88, pp. 38-56, op p. 47.
 19. Schulman, B. J. (1991), *From Cotton Belt to Sunbelt: Federal Policy, Economic Development, and the Transformation of the South*, New York/Oxford: Oxford University Press, p. 133.
 20. Bartley, N.V. (1996), *The New South, 1945-1980*, Baton Rouge: Louisiana State University Press, p. 14.
 21. Hoewel Missouri zich ten tijde van de Burgeroorlog niet van de Unie afscheidde, behoort de staat tot de zogenoemde Border South, een cultureel hybride gebied tussen Noord en Zuid. Voor een interessante discussie over de verschillende grenzen van het Zuiden, zie: Reed, J.S. (1993), The South: where is it? What is it?, in J.S. Reed, *My Tears Spoiled My Aim: And Other Reflections on Southern Culture*, Columbia: University Press of Missouri, pp. 5-28.
 22. Bartley (1996), pp. 74-78; Leuchtenberg, W.E. (2005), *The White House Looks South: Franklin D. Roosevelt, Harry S. Truman, Lyndon B. Johnson*, Baton Rouge: Louisiana State University Press, pp. 165-173.
 23. Fry (2002), pp. 225-226; Woods, J. (2004), *Black Struggle, Red Scare: Segregation and Anti-Communism in the South, 1948-1968*, Baton Rouge: Louisiana State University Press, pp. 1-11.
 24. Caro, R.A. (2002), *The Years of Lyndon Johnson: Master of the Senate*, New York: Alfred A. Knopf, p. 96.
 25. Schulman (1991), p. 146.
 26. *Ibid.*
 27. Tucker (1992), p. 47.
 28. Fry (2002), p. 195.
 29. Hero, A.O. (1965), *The Southerner and World Affairs*, Baton Rouge, Louisiana State University Press, p. 151; Fry (2002), pp. 256-258.
 30. Dallek, R. (1998), *Flawed Giant: Lyndon Johnson and His Times*, New York/Oxford: Oxford University Press, p. 150.
 31. Bullert, G.B. & F.M. Casey (1983), The foreign policy of senator William J. Fulbright. From Cold War warrior to neo-isolationist, *Journal of Social, Political and Economic Studies*, 8, 4, pp. 449-469, op p. 460.
 32. Woods, R.B. (1994), Dixie's dove. J. William Fulbright, the Vietnam War, and the American South, *Journal of Southern History*, 60, 3, pp. 533-552.
 33. *Ibid.*, p. 538.
 34. *Ibid.*, p. 548.
 35. Fry (2002), pp. 283-286; Cook, G. & A. Adamcewicz (1972), *John C.*

- Stennis: Democratic Senator from Mississippi*, Washington, DC: Grossman Publishers, p. 16.
36. Fry (2002), pp. 283-291; Fry, J.A. (2006), *Debating Vietnam: Fulbright, Stennis, and their Senate Hearings*, Lanham etc.: Rowman & Littlefield, pp. 161-163.
37. Carter, J. (1977), *A Government as Good as Its People*, New York: Simon & Schuster, p. 14.
38. *Time*, 31 May 1971 (A new day a'coming in the South).
39. Zie: Black, E. & M. Black (2002), *The Rise of Southern Republicans*, Cambridge/London: Belknap Press of Harvard University Press.
40. Fry (2002), p. 248.
41. Hero (1965), p. 543; Fry (2002), pp. 248-250, 279-283.
42. Fry (2002), pp. 251-254, 296.
43. Eastland J.O. (1969), Darkest Africa isn't dark anymore [...], file series 1, subseries 14, map 1-4, James O. Eastland Collection, University of Mississippi, Oxford, MS; Eastland, J.O., letter addressed to Ian Smith, 25 February 1969, file series 1, subseries 14, map 1-3, James O. Eastland Collection, University of Mississippi, Oxford, MS.
44. Asch, C.M. (2005), No compromise. The freedom struggles of James O. Eastland and Fannie Lou Hamer, dissertatie, University of North Carolina at Chapel Hill, pp. 286-290.
45. Fry (2002), p. 297.
46. Schulman, B.J. (2002), *The Seventies: The Great Shift in American Culture, Society, and Politics*, Cambridge: Da Capo Press, p. 37.
47. Hero (1965), p. 551.